

Uppdaterad åtgärdstabell för sydlig kärrsnäppa, 2016 – 2019

(Calidris alpina schinzii)



Hotkategori: **AKUT HOTAD (CR)**

Åtgärdstabellen har upprättats av
Länsstyrelsen Hallands län

NATURVÅRDSVERKET

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

Koordinerande myndighet:

Länsstyrelsen i Hallands län

Tel: 010-224 30 00

E-post: halland@lansstyrelsen.se

Postadress: 301 86 Halmstad

Internet: www.lansstyrelsen.se/halland

© Naturvårdsverket 2018

Omslag: Sydlig kärrensäppa, foto Lars-Åke Flodin

Förord

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett av flera verktyg för att nå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, och även de övriga sex ekosystemrelaterade miljökvalitetsmålen.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar även till att uppnå Aichimål 12 inom Konventionen för biologisk mångfald som handlar om att senast 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus och mål 15, delmål 15.5 i de Globala målen för hållbar utveckling om att hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

Åtgärdsprogrammet för sydlig kärnsnäppa 2010 – 2014 har tagits fram och koordinerats nationellt av Länsstyrelsen i Hallands län. Programmet har redovisats till Naturvårdsverket, som beslutat att förlänga programmet till och med 2019 med uppdatering av åtgärdstabellen.

Rapporten innehåller mål samt en kortfattad presentation av angelägna åtgärder under tiden 2016–2020 för att sydlig kärnsnäppas bevarandestatus i Sverige ska kunna förbättras. Åtgärderna samordnas mellan olika intressenter, vilket får till följd att kunskapen om och förståelsen för arten ökar. Förankring av åtgärderna har skett genom samråd med berörda aktörer.

Samlad information om åtgärdsprogrammet finns här:

<http://www.naturvardsverket.se/978-91-620-6388-7>

Stockholm i december 2018

Claes Svedlindh
Chef Naturavdelningen

Fastställelse och giltighet

Naturvårdsverket beslutade den 13 december 2018 att fastställa en uppdaterad åtgärdsstabell och uppdatera de långsiktiga samt kortsiktiga målen för åtgärdsprogrammet för sydlig kärrsnäppa (ärende NV-08801-18). Tabellen är ett vägledande, ej formellt bindande dokument och gäller under åren 2016–2019. När giltighetstiden för ett program går ut ska programmets nationella koordinator redovisa genomförda åtgärder, resultat och måluppfyllelse under den gångna programperioden. Programmets fortsättning, djupare utvärderingsbehov och ambitionsnivå avgörs av Naturvårdsverket i samråd med programmets nationella koordinator och ArtDatabanken. Giltighetsperioden för åtgärdsprogrammet förlängs om det inte fattas beslut om att programmet ska upphöra eller ett nytt program för arten fastställs.

Innehåll

FÖRORD	1
FASTSTÄLLELSE OCH GILTIGHET	3
INNEHÅLL	4
BAKGRUNDSBESKRIVNING	5
VISION OCH MÅL	6
Vision	6
Långsiktigt mål	6
Kortsiktigt mål	6
ÅTGÄRDER OCH REKOMMENDATIONER	7
Dialog och samverkan	7
Aktiva åtgärder i fält	7
Skötsel	7
Populationsförstärkande åtgärder	7
Datainsamling och analyser	8
Uppföljning	8
BILAGA 1.	9

Vision och mål

Vision

Visionen är att den sydliga kärnsnäppan finns häckande i en omfattning motsvarande större delen av det nationella utbredningsområdet på 1930-talet. Med dagens markanvändning och befintlig strandängsareal innebär det att den svenska populationen uppgår till åtminstone 500 par och har ett långsiktigt självbärande bestånd med gynnsam bevarandestatus. Vid denna beståndsstorlek bör kärnsnäppan kunna fortleva utan genförstärkande och predationsdämpande stödåtgärder.

Bristanalys

Det svenska beståndet av sydlig kärnsnäppa uppgår för närvarande till maximalt 105 par med ojämnt fördelad förekomst. Under 1930-talet fanns uppskattningsvis ca 1000 par i Sverige och en känd förekomst fanns på ett 80-tal lokaler enbart i Skåne. I nuläget är detta knappast möjligt då många av dåtidens inlandslokaler inte längre är lämpliga för kärnsnäppor p.g.a. ändrad markanvändning. Att nå visionen och målen är möjligt om återetableringar äger rum på många av de lokaler som i dag saknar kärnsnäppor. Kärnsnäpporna kan häcka mycket tätt och i Foteviken i SV Skåne fanns drygt 100 par kring 1990. På sikt måste emellertid även ytterligare inlandslokaler med historisk förekomst av sydlig kärnsnäppa restaureras och skötas för återetablering av häckande individer. Det är nödvändigt att den nuvarande fragmenterade förekomsten av rasen blir mer sammanhängande för att möjliggöra ett regelbundet utbyte av individer mellan olika lokaler. Då den sydliga kärnsnäppan minskat rejält i Östersjöområdet och i Danmark krävs ett samarbete över de nationella gränserna för att först och främst hejda populationsminskningen. Därefter är gemensamma åtgärder nödvändiga som leder till parallell populationsökning i flera länder och återetablering på tidigare lokaler. För Sveriges del krävs i första hand inte större arealer av hävdade strandängar för att uppnå detta. De akuta hoten bedöms utgöras av inavelsproblem och den höga predationsnivån.

Långsiktigt mål

Det långsiktiga målet är ett nationellt bestånd av minst 500 par, dvs. minst 1000 könsmogna individer, senast år 2040. Dessa individer bör kunna vara fördelade på 150 par i Skåne, 100 par på Västkusten, 200 par på Öland och 50 par i andra landskap i södra Sverige.

Kortsiktigt mål

Ett första och absolut nödvändigt steg mot en gynnsam bevarandestatus för sydliga kärnsnäppan i Sverige är att populationsminskningen hejdas snarast. Senast år 2025 ska populationen av sydlig kärnsnäppa vara ökande.

Åtgärder och rekommendationer

Dialog och samverkan

Kunskap om kärrensna och andra vadares habitatkrav är viktigt att sprida till brukare och handläggare av miljöstöd. Detta kan ske genom seminarier, besök hos brukare och genom informationsmaterial.

Aktiva åtgärder i fält

Skötsel

Under denna åtgärd inryms en stor mängd olika typer av habitatförbättrande åtgärder. För att ge gräsmarkerna lämplig struktur finns åtgärder som att öka antalet betesdjur, tuvfräsa och bränna. Andra viktiga åtgärder är att ta bort höga föremål (utkikspunkter för predatorer), att röja vegetationsbarriärer och att ha sent påsläpp av betesdjur för att förhindra trampsador på ägg och ungar. Inom denna rubrik inryms också att skapa eller återskapa vattensamlingar på strandängarna. Det kan också vara att ersätta markägare för stängsling, slåtter eller bete för marker som är viktiga för vadare men inte omfattas av miljöstöd.

Populationsförstärkande åtgärder

PREDATIONS DÄMPNING

Att minska predation på ägg och ungar så att antalet flygga ungar blir större är angeläget. De viktigaste åtgärderna är uppsättning av elstängsel, skydds jakt och att lägga igen naturliga gryt så att predatorerna styrs till konstgjorda gryt där jakt kan ske. Nedtagning av tornfalksholkar, avskjutning av vit- och kråkfågel som specialiserat sig på att predera vadarbon, täckning av öppna gödselhögar som lockar kråkfågel till strandängarna, att organisera jakt på kråkfågel med norsk kråkfälla, spåra rävtikar, jaga vildsvin (Foteviken) och annan jakt på predatorer är andra angelägna åtgärder.

Eftersom tofsvipan aktivt försvarar sina ägg och ungar mot predatorer, kan man indirekt förbättra kärrensnaernas häckningsframgång genom att gynna förekomsten av häckande tofsvipor i närheten av kärrensnaernas bon eller ungar (Isaksson, D.; Wallander, J. och Larsson, M. 2007. Managing predation on ground-nesting birds: the effectiveness of nest enclosures. *Biological Conservation* 136: 136-142.). För det syftet kan man placera s.k. skyddsburar på ett urval bon av tofsvipa (sådana burar finns redan), vilket ökar sannolikheten att viporna slutför sin häckning och därmed stannar kvar i det aktuella området.

POPULATIONSFÖRSTÄRKNING GENOM UPPFÖDNING I BUR

Flera av de lokala bestånden av sydlig kärrensna är nu så små att de riskerar att dö ut i en nära framtid. För att bevara rasen och dess genetiska material i Sverige (liksom i andra delar av Östersjöområdet) på längre sikt, föreslås en fördjupad

studie för att utreda förutsättningarna att förstärka populationen genom uppfödning i fångenskap. Syftet med en sådan åtgärd är att förstärka det naturliga beståndet genom utsläpp av individer, på samma sätt som man har gör med andra akut hotade arter, som t.ex. skedsnäppa i England.

Datainsamling och analyser

Uppföljning

God kännedom om artens bestånd är viktig. Detta både för att kunna se effekter av skötselåtgärder på enskilda lokaler och ha kunskap om numerär i en större skala. Speciellt på Öland är ytterligare populationsövervakning angeläget.

Kunskapsutbyte mellan länsstyrelser, forskare och andra aktörer kring restaurering, skötselåtgärder, populationsförstärkning och uppföljning samordnas med ÅGP vidare på strandängar.

Bilaga 1.

Uppdaterad åtgärdsstabell för åtgärdsprogrammet för sydlig kärrensna 2016–2019

Kategori: Ordinarie ÅGP samt Områdesskydd och förvaltning

Åtgärd	Län	Område/ Lokal	Aktör	Finansiär	Uppskattad kostnad NV-ÅGP	Uppskattad kostnad annan finansiär	Prioritet	Genomförs senast ¹
Dialog och samverkan								
Informationsinsatser till markägare, brukare och handläggare av miljöersättning	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP	20 000		2	Årligen ²
Aktiva åtgärder i fält								
Skötsel av lämpliga lokaler – anpassning av bete och skötsel, bränning	H, I, M, N		Lst, markägare	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	50 000	500 000	1	Vid behov
Tuvfräsning, 400 ha totalt, varav 200 ha i N-län	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	100 000	3 miljoner	1	Vid behov
Ta bort höga föremål, röjning av träd och buskar i skiftesgränser	H, I, M, N		Lst, markägare	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	200 000	1 miljon	1	Årligen ²
Skapa / återskapa vattensamlingar på strandängar, återskapa strandvallar	H, I, M, N		Lst, markägare	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	100 000	500 000	1	2019

NATURVÅRDSVERKET

Predationsdämpande åtgärder – elstängsel, skyddsjakt, konstgjorda gryt etc	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	200 000	600 000	2	Löpande
Predationsdämpande åtgärd – ökning av tofsvipor genom skyddsburar	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP, NV-skötsel, LBP	200 000		1	Årligen ²
Fördjupad studie av populationsförstärkning genom uppfödning i bur.	N (ev fler län)		Lst, Göteborgs universitet	NV-ÅGP, WWF etc	100 000	100 000	3	2019
Datansamling och analyser								
Populationsövervakning ³	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP, NV-miljöövervakning	200 000		1	Årligen ²
Kunskapsutbyte mellan lst, forskare och andra aktörer, samordning med ÅGP vidare på strandängar.	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP	50 000		2	Årligen ²
Uppföljning av skötselåtgärder	H, I, M, N		Lst	NV-ÅGP	50 000		3	Årligen ²
<i>Total uppskattad kostnad för åren 2016-2019</i>					<i>1 270 000</i>	<i>5 700 000</i>		

¹ - Angivet år ska ses som en riktlinje under förutsättning att åtgärden kan finansieras och kan komma att flyttas framåt på grund av resursbrist.

² - Kostnaden som anges är den totala summan under programperioden.

³ - Möjligheten att lämna över ansvaret för övervakningen på tex biogeografisk uppföljning och / eller miljöövervakning bör undersökas.

